דער וואָרטזאָגער

אַ מאָל איז געווען אַן אַלטער ייִד, אַ פֿײַנער מאַן, אַ לערנער. האָט ער געהאַט דרײַ זין, פֿײַנע קינדער. און אַז ס'איז געקומען זײַן צײַט צו שטאַרבן, האָט דער ייִד פֿאַררופֿן צו זיך זײַנע דרײַ זין און האָט צו זיי אַזוי געזאָגט: "מײַנע ליבע קינדער, איך גיי שטאַרבן; לאָז איך אײַך אַ צוואה[1] און זאָג אײַך אָן, אַז איך וועל שטאַרבן, זאָלט איר מיך מקבר זײַן דאָרטן לעבן יענעם יעלניק[2] אַווּ דער געלער זאַמד, אין וועלדל; און איר זאָלט קומען צו מיר נעכטיקן אויף מײַן קבֿר דרײַ נעכט נאָך אַנאַנד, אײנציקווײַז: אפֿריִער זאָל קומען דער עלטערער זון, דערנאָך דער מיטעלער און דערנאָך דער ייִנגסטער; איר זאָלט קומען נעכטיקן און פֿאַר גאָרניט מורא האָבן, וועט אײַך זײַן גוט."

איז אַזוי געווען: דער ייִד איז געשטאָרבן און זײַנע זין האָבן געטאָן אַזוי ווי ער האָט זיי פֿאַרזאָגט אין דער צוואה.

איז אַפֿריִער געגאַנגען דער עלטערער זון נעכטיקן אויפֿן טאַטנס קבֿר. האָט ער איבערגענעכטיקט די נאַכט. און אַז ס'איז געוואָרן טאָג, איז ער געגאַנגען אַהיים. גייענדיק אַהיים האָט ער אויפֿן וועג באַגעגנט אַן אַלטינקן ייִדעלע. ווער איז דער ייִדעלע? אליהו הנבֿיא. פֿרעגט אים דער אַלטינקער ייִדעלע: "פֿון וואַנען גייסטו, זונעלע?" דערציילט ער אים די מעשׂה: "אַזוי ווי דער טאַטע האָט פֿאַרזאָגט – מוזן מיר אים פֿאָלגן." זאָגט דער אַלטינקער ייִדעלע צו אים: "וואָס ווילסטו, זונעלע: צי אַ טון גאָלד? צי אַ קווינט מזל? אָדער צו זײַן אַ וואָרטזאָגער? זאָגט ער: "פֿון די דרײַ זאַכן וויל איך בעסער אַ טון גאָלד." "גוט" – זאָגט דער אַלטינקער – "זאָלסט האָבן אַ טון גאָלד", און איז אַוועקגעגאַנגען.

דערנאָך איז געגאַנגען דער מיטעלער זון נעכטיקן אויפֿן טאַטנס קבֿר. האָט ער איבערגענעכטיקט די נאַכט. און אַז ס'איז געוואָרן טאָג, איז ער געגאַנגען אַהיים. גייענדיק אַהיים האָט ער אויפֿן וועג באַגעגנט אַן אַלטינקן ייִדעלע. ווער איז דער ייִדעלע? אליהו הנבֿיא. פֿרעגט אים דער אַלטינקער ייִדעלע:

[1] laatste wil

[2] sparrenbosje

"פֿון וואַנען גייסטו, זונעלע?" דערציילט ער אים די מעשׂה: 'אַזוי ווי דער טאַטע האָט פֿאַרזאָגט – מוזן מיר אים פֿאָלגן." זאָגט דער אַלטינקער צו אים: "וואָס ווילסטו, זונעלע: צי אַ טון גאָלד? צי אַ קווינט מזל? אָדער צו זײַן אַ וואָרטזאָגער? זאָגט ער: "פֿון די דרײַ זאַכן וויל איך בעסער אַ קווינט מזל." "גוט" – זאָגט דער אַלטינקער ייִדעלע – "זאָלסט האָבן אַ קווינט מזל", און איז אַוועקגעגאַנגען.

אויפֿן דריטן טאָג איז געגאַנגען דער ייִנגסטער זון נעכטיקן אויפֿן טאַטנס קבֿר. האָט ער אויך איבערגענעכטיקט די נאַכט. און אַז ס'איז געוואָרן טאָג, איז ער געגאַנגען אַהיים. גייענדיק אַהיים האָט ער אויך באַגעגנט דעם אַלטינקן ייִדעלע. פֿרעגט אים דער אַלטינקער ייִדעלע: "פֿון וואַנען גייסטו, זונעלע?" דערציילט ער אים די מעשׂה: "אַזוי ווי דער טאַטע האָט פֿאַרזאָגט – מוזן מיר אים דאָס פֿאָלגן." זאָגט דער אַלטינקער צו אים: "וואָס ווילסטו, זונעלע: צי אַ טון גאָלד? צי אַ קווינט מזל? אָדער צו זײַן אַ וואָרטזאָגער?" זאָגט ער: "פֿון די דרײַ זאַכן וויל איך בעסער זײַן אַ וואָרטזאָגער." "גוט" – זאָגט דער אַלטינקער – "זאָלסט זײַן אַ וואָרטזאָגער", און איז אַוועק-געגאַנגען.

נו, איז אַזוי געווען ווי דער אַלטינקער ייִדעלע האָט געזאָגט: דער עלטערער זון האָט באַקומען אַ טון גאָלד, איז ער געוואָרן זייער רײַך; דער מיטעלער – אַ קווינט מזל, איז אים געווען נאָך בעסער: וואָס ער האָט געטאָן איז אים געווען מזלדיק; אָבער דער ייִנגסטער זון האָט גאָרניט געהאַט. האָבן די עלטערע ברידער פֿון אים געלאַכט: "נאַדיר[3], גאָר אַ וואָרטזאָגער! וויניק זאָגערס, שלעפּערס, זײַנען פֿאַראַן?" האָט ער זיי גאָרניט געענטפֿערט און איז אַוועק אויף דער וועלט.

גייט ער זיך אַזוי, דער וואָרטזאָגער, דורך אַ וואַלד, זעט ער: עס שטייט זייער אַ הויכער בוים. זאָגט ער: "איך זאָג אַז דער בוים זאָל אַנידערפֿאַלן, און זאָל זיך אַנטשעפּען[4] אָן מײַן סורדוט[5], און זאָל זיך מיר נאָכשלעפּן ביז צום קייסערס פּאַלאַץ", און אַזוי ווי ער האָט דאָס אַרויסגעזאָגט, איז דער בוים

---

[3] tjongejonge
[4] vasthechten
[5] lange jas

גלײַך אַנידערגעפֿאַלן און האָט זיך אָנגעטשעפּעט אָן זײַן סורדוט, איז ער מיט אים אַוועקגעגאַנגען צום קײסערס פּאַלאַץ.

גײט ער פֿאַרבײַ, זיצט דעם קײסערס טאָכטער אין פֿענצטער. זעט זי ווי אַ מאַן גײט, און זײער אַ לאַנגער בוים שלעפּט זיך אים נאָך. האָט זי זיך צעלאַכט, דעם קײסערס טאָכטער, געמאַכט אַ גרױסן געלעכטער; און ווער וואָלט ניט געלאַכט, ווען ער זעט אַ מאַן גײט און אַ בוים שלעפּט זיך נאָך אים? דעם וואָרטזאָגער האָט דאָס אָבער פֿאַרדראָסן, זאָגט ער צו איר: "אַ געלעכטער אין דײַן בױך אַרײַן! און אַזױ ווי ער האָט דאָס אַרױסגעזאָגט – איז זי באַלד טראָגעדיק געוואָרן און געהאַט אַ קינד דערפֿון.

געהאַט אַ קינד! איז געוואָרן אַ רעש און אַ טומל אויף דער גאַנצער מדינה: סטײַטש? דעם קײסערס טאָכטער האָט געהאַט אַ קינד, און מע ווײס ניט פֿון וועמען! נו, האָט דער קײסער גלײַך געזעצט דעם סענאַט און זײ האָבן געגעבן אַן עצה, אַז ווען דאָס קינד וועט אַלט ווערן צװײ יאָר, זאָל מען מאַכן אַ גרױסן באַל און מע זאָל צוזאַמענרופֿן אַלע מענטשן פֿון שטאָט און אַרױפֿשטעלן דעם קינד אויפֿן טיש, וועט מען זען: צו וועמען דאָס קינד וועט זיך ציִען – יענעמס איז דאָס.

איז אַזױ געווען. אַז דאָס קינד איז אַלט געוואָרן צװײ יאָר, האָט דער קײסער געמאַכט אַ גרױסן באַל מיט אַלע גוטע זאַכן, אַרומגעזעצט די מענטשן אַרום די טישן, און מע האָט אַרױפֿגעשטעלט דעם קינד. אָבער דאָס קינד האָט זיך צו קײנעם ניט געקערט. האָט מען גענומען זוכן נאָך מענטשן, אַנדערע. האָט מען געפֿונען אין אַ שול אַ מאַן, וואָס איז געזעסן הינטערן אויוון און האָט געלערנט. זאָגט מען צו אים: "שײנער מענטש, קום צום טיש", איז ער געגאַנגען. האָט מען אים אַוועקגעזעצט צום טיש, געגעבן אים צו עסן פֿון די אַלע גוטע זאַכן, און דערנאָך האָט מען אַרױפֿגעשטעלט דעם קינד אויפֿן טיש.

איז ווי נאָר דאָס קינד האָט אים דערזען, האָט זיך דאָס באַלד אַ צי געטאָן צו אים מיט די הענטלעך. איז געוואָרן אַ רעש און אַ טומל צווישן די אַלע מענטשן. זאָגט מען צו אים: "שײנער מענטש, קום אַקאָרשט[6] אַהער! ביסטו

[6] meteen

דאָס דער פֿאָטער פֿון דעם קינד?" זאָגט ער: "יע", פֿרעגט מען אים: "וואָס זאָל מען דיר טאָן דערפֿאַר?" זאָגט ער: "טוט וואָס איר ווילט!"

איז געבליבן אַז מע זאָל זיי נעמען אַלע דרײַ – דעם פֿאָטער און די מוטער מיטן קינד – און מע זאָל זיי פֿאַרשליסן אין אַ קאַסטן און אַוועקלאָזן אויפֿן טײַך שווימען. האָט מען אַזוי געטאָן: מע האָט זיי אַרײַנגעזעצט אין אַ גרויסן קאַסטן, געגעבן זיי אַ לעבעלע ברויט מיט זיך, און אַוועקגעלאָזן זיי אויפֿן טײַך שווימען.

נו, אַז דער קאַסטן איז שוין געשוווּמען אויפֿן טײַך איז דער וואָרטזאָגער געוואָרן הונגעריק. האָט ער גענומען עסן פֿון דעם לעבעלע ברויט. זאָגט דעם קייסערס טאָכטער צו אים: "וואָס עסטו אויף דעם גאַנצן לעבעלע ברויט? לאָז אויף מאָרגן האַלב." זאָגט ער: "אויף מאָרגן וועט זײַן אַנדערע." און אַזוי ווי ער האָט דאָס אַרויסגעזאָגט, איז גלײַך געוואָרן אַנדערע ברויט.

אַז דעם קייסערס טאָכטער האָט דאָס דערזען, רופֿט זי זיך אָפּ צו אים: "ווי באַלד אַזוי, טאָ זאָג אַז מיר זאָלן צושווימען צו אַ ברעג[7]." זאָגט ער: "נו, מיר וועלן צושווימען צו אַ ברעג", און אַזוי ווי ער האָט דאָס אַרויסגעזאָגט, זײַנען זיי צוגעשוווּמען צו אַ ברעג. זאָגט זי: "ווי באַלד אַזוי, טאָ זאָג אַז ס'זאָל זיך עפֿענען דער קאַסטן אויך." זאָגט ער: 'נו, זאָל זיך עפֿענען דער קאַסטן אויך", האָט זיך גלײַך געעפֿנט דער קאַסטן. זאָגט זי: "ווי באַלד אַזוי אַז דו קאָנסט דאָס אויך, טאָ זאָג שוין, ס'זאָל ווערן אַ זילבערנע בריק מיט גילדערנע פּאַרענצן[8], און די בריק זאָל זיך ציִען ביז צו מײַן טאַטנס הויז." ווער איז איר טאַטע? דער קייסער.

נו, האָט דער וואָרטזאָגער אַזוי געזאָגט. איז באַלד געוואָרן אַ זילבערנער בריק מיט גילדערנע פּאַרענצן, און האָט זיך געצויגן ביז צום קייסערס פּאַלאַץ. אַז דעם קייסערס טאָכטער האָט דאָס דערזען, זאָגט זי: "ווי באַלד אַזוי אַז דו קאָנסט דאָס אויך, טאָ זאָג שוין, אַז ס'זאָל ווערן אַ גילדערנער קאַרעט מיט פֿיר פּאָר פֿערד געשפּאַנט, און מיר זאָלן אַזוי צופֿאָרן צום

[7] oever

[8] leuningen

קייסערס פּאַלאַץ.″ האָט דער וואָרטזאָגער אַזוי געזאָגט ווי זי האָט געוואָלט, איז גלײַך געוואָרן אַ גילדערנער קאַרעט מיט פֿיר פּאָר פֿערד געשפּאַנט.

נו, זײַנען זײ צוגעפֿאָרן צום קייסערס פּאַלאַץ. גייט אַרויס דער קייסער פֿון הויז, האָט אים גלײַך אַ בליאַסק געטאָן אין די אויגן די זילבערנע בריק מיט די גילדערנע פּאַרענצן. פֿאַרוואונדערט ער זיך. פֿרעגט ער: ″וואָס איז דאָס, קינדער? ווער האָט דאָס אַלץ געמאַכט?″ ווײַזט אים אָן די טאָכטער אויף איר מאַן דעם וואָרטזאָגער. רופֿט זיך אָפּ דער קייסער צו אים: ″ווי באַלד אַזוי, ביסטו דאָך גאָרניט קיין פּראָסטער מאַן! טאָ נאַדיר נאָך דערצו אַ האַלבע מלוכה[9] און לעב גליקלעך מיט מײַן טאָכטער.″

[9] (keizer)rijk